

TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE ENKLİZ (EĞİLTİ)

Birol İPEK*

Öz

Bu çalışmada Türkiye Türkçesinde enkliz konusu üzerinde durulmuştur. Türkçenin en önemli özelliklerinden birisi ünlülerde görülen ses uyumudur. Ünlü uyumları Türkçenin en belirgin ses özelliğidir. Eski Türkçeden beri sözcüklerde görülen ünlü uyumu oldukça kuvvetlidir. Bu uyum büyük ses uyumu ve küçük ses uyumu olarak görülmektedir. Türkçe sondan eklemeli bir dildir. Sözcüklere gelen ekler genelde kendisinden önceki sözcüğün son ünlüsüne göre ses uyumuna uyarlar. Ve bu kural çok kesindir. İstisnaları çok azdır. Fakat iki kök kelimenin birleşmesinde durum farklıdır. Köklerle eklerin birleşmesinde uyum bakımından, sonra gelen önce gelene tabi olurken biri ince biri kalın iki kökün birleşerek tek kelime meydana getirmeleri hâlinde önce veya sonra gelen değil, birleşik sözcükte genellikle anlamı hâkim olan sözcük değerini kendisine benzetir. Bu ses olayına enkliz denir. Örnek: O+bir>öbür, Bu+ile>böyle, Sekiz+on>seksen, Yok+ise>yoksa. Örneklerde de görüldüğü gibi biri kalın sesli biri ince sesli veya biri ince sesli biri kalın sesli iki bağımsız kelime birleşmesinde sonra gelen sözcük önce gelen sözcüğün ses uyumuna uymamaktadır. Oysa ses uyumunda kalınlık incelik bakımından sonra gelen önce gelene tabi olmak zorundadır. Türkçede iki sözcük birleşirken anlamı güçlü olan diğer sözcüğün ünlüsünü kendisine benzetmektedir. İki sözcüğün birleşmesi sırasında güçlü olan sözcük kalın ünlü veya ünlülerden oluşuyorsa sözcük kalın, eğer güçlü sözcük ince ünlü veya ünlülerden oluşuyorsa birleşik sözcük ona göre ses uyumuna uymaktadır. Enklizde çeşitli ses olayları da meydana gelmektedir. Ünlü düşmesi, ünlü değişmesi, ünlü yuvarlaklaşması, ünsüz değişmeleri vb. ses olayları da meydana gelmektedir. Enkliz olayında ortaya çıkan yeni birleşik sözcüklerin ses uyumuna uydukları görülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Dil, ünlü uyumu, Türkiye Türkçesinde enkliz, birleşik sözcük.

ENCLITIC (EĞİLTİ) IN TURKEY TURKISH

Abstract

In this study, the subject about enclitic in TurkeyTurkish has been discoursed. One of the most important features of Turkish is vowel harmony. Vowel harmony rules are the most characteristic phonetic features of Turkish. Vowel harmony which has been observed in words since Old Turkish Period is notably vigorous. This harmony appears as major vowel harmony and minor vowel harmony. Turkish is an agglutinative language. Affixes attached to words are adjusted according to the last vowel of the former word and this rule is too rigid. Exceptions of this rule are few. However, the situation is different in compounding two root words. During the unification of roots and affixes in terms of harmony the latter one is subject to the preceding one whereas in the process of composing a unique word by the unification of two root words one with a back vowel and the other with a front vowel, not the preceding or the latter one but rather the one

* Yrd. Doç. Dr.; Fırat Üniversitesi İnanî ve Sosyal Bilimler Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, birolipek@msn.com.

which is dominant with respect to meaning in the compound word, assimilates the other one to itself. This phonetic change is called enclitic. Examples: O+bir>öbür, Bu+ile>böyle, Sekiz+on>seksen, Yok+ise>yoksa. As can be seen from the examples, in the unification of two words independent from each other one with a back vowel and the other one with a front vowel, the latter word does not conform with the harmony of the preceding one. However, in vowel harmony the latter word has to be subject to the preceding word in terms of backness. In Turkish when two words conjoin the one which has a stronger meaning assimilates the vowel of the other one to itself. During the unification of two words if the stronger word has back vowels compound word will have also back vowels and if the stronger word has front vowels then the compound word will have front vowels accordingly. In enclitic various phonetic changes occur. Some phonetic changes like vowel elision, vowel change, vowel rounding, consonant changes etc. also occur. The compound word which has been created by enclitic seems to be conformable to vowel harmony.

Keywords: Language, vowel harmony, enclitic in Turkey Turkish, compound word.

Giriş

Enkliz terimi köken olarak Yunanca'dır. Yunanca'dan diğer batı dillerine geçmiştir. Almanca sözlükte “enklise, enklisis” şeklinde yer almaktadır. Almanca-Türkçe Sözlük'te: Enklise “Vurgusuz bir kelimenin, kendinden önceki, daha vurgulu kelimeye dayanması, sona sığınma, enkliz” şeklinde geçmektedir (Almanca-Türkçe Sözlük, s. 273). İnternet ortamındaki Almanca bir sözlükte: “En|kli|se, En|kli|sis, die; -, ...isen [griech. égklisis = das Hinneigen] (Sprachw.): Verschmelzung eines unbetonten Wortes [geringeren Umfangs] mit einem vorangehenden betonten” (Yunancadan gelen bir kelime. Yunancadaki karşılığı, bir şeye meyiletmektir. Dilbilimdeki anlamı (az kapsamlı) vurgusuz bir kelimenin kendinden önceki vurgulu bir kelimeyle birleşmesi / o kelime içinde erimesi) şeklinde tanımlanmıştır. (Universal Lexikon; 2016).

Türkçede enkliz terimini gramerimizde ilk defa Muharrem Ergin, Türk Dil Bilgisi, isimli eserinde kullanmıştır. Bu terimi daha sonra Şükrü Haluk Akalın, “Türkçe Sözcüklerin Ses Özellikleri” isimli makalesinde yer vermiştir. Şimdiye kadar Türkiye Türkçesinde “enkliz” terimi kullanılmıştır. Biz de bu çalışmamızda bu terimi kullandık. Ancak enkliz terimi batı kökenli olduğu için bu çalışmamızda bu terime karşılık Türkiye Türkçesinde “eğilti” terimini teklif ediyoruz.

Muharrem Ergin, enkliz terimini büyük ses uyumunu anlatırken kullanmış ve bu terimin tanımını şöyle yapmıştır. “Köklerle eklerin birleşmesinde uyum bakımından, sonra gelen önce gelene tabi olurken biri ince biri kalın iki kökün birleşerek tek kelime meydana

getirmeleri hâlinde önce veya sonra gelen değil, birleşik kelimedede umumiyetle mânâsı hâkim olan kelime diğerini kendisine benzetir.” Bu ses olayına enkliz denir (Ergin, 2009, s. 71). Şükrü Haluk Akalın, “Türkçe Sözlüklerin Ses Özellikleri”, isimli makalesinde Muharrem Ergin’in bu tanımını tekrar etmiştir. “Köklerle eklerin birleşmesinde uyum bakımından, sonra gelen önce gelene uyarken biri ince biri kalın iki kökün birleşerek tek sözcük oluşturmalarında önce veya sonra gelen değil, birleşik sözde genellikle anlamı baskın olan söz, diğerini kendisine benzetir” (Akalın, 2015, s. 102). Muharrem Ergin, bu tanımda özellikle ünlü benzeşmelerine dikkat çeker. Çünkü ünlülerdeki benzeşme denilince daha çok bir sözcüğün içindeki ünlüler anlaşılmalıdır. Oysa Ergin, iki ayrı sözcüğün birleşme esnasındaki ünlü benzeşmelerini anlatmaktadır. Gramerle ilgili kaynaklarda birleşik sözcüklerde ünlü uyumu aranmaz denildiği için bu olaya pek yer verilmemiştir. Birleşik sözcüklerde büyük ünlü uyumu aranmaz denildiği için bu başlık altında genellikle ünlü uyumuna uymayan örnekler verilir. Örnek: karadeniz, akciğer, çiçektozu (Hengirmen, 1997, s. 72).

Milan Adamovic’in, “Da/De İlgecinin Kaynağı”, isimli makalesini Almanca’dan Türkçe’ye çeviren Aziz Merhan, bu makalede geçen “enkliz” terimini, “kendisinden önceki vurgulu sözcüğe bitişik vurgusuz sözcük” olarak tanımlamıştır (Adamovic, 2006, s. 179). Diğer kaynaklarda araştırmacılar “enkliz” terimini kullanmasalar da birleşik sözcükler başlığı altında enkliz olayına uyan örneklere yer vermişlerdir.

Meriç Güven, “Eski Anadolu Türkçesiyle Yazılmış Tıp Yazmalarındaki Türkçe Organ Adları Üzerine Bir İnceleme” isimli makalesinde bazı sözcüklerde büyük ses uyumunun (kalınlık-İncelik) son derece sağlam olduğunu ifade ederek “Bir+az>birez” enkliz örneğini verir (Güven, 2009, s. 136). Eski Anadolu Türkçesi için bu bir enkliz örneğidir. Türkiye Türkçesinde bu sözcük “biraz” şeklindedir ve tekrar uyum dışına çıkmıştır.

Tahsin Banguoğlu, Türkçenin Grameri isimli eserinde kaynaşma konusu içinde şu bilgileri verir: “Kaynaşmış bazı birleşik kelimelerde de sesli uyumuna rastlanır. Çoğu zaman bu bir ilerleyici benzeşme olarak görülür” der şu örnekleri verir: hay+demek>haydamak; kıl+ibik>kılıbık; yalın+öz>yalnız; sekiz+on>seksen; bir+az>birez. Banguoğlu, gerileyici benzeşmeye de şu örnekleri verir: sü+başı>subaşı; o+ile>öyle; o+bir>öbür; iç+kur>uçkur (Banguoğlu, 1986, s. 82). Banguoğlu’nun verdiği bu örnekler enkliz kuralına uymaktadır.

Mustafa Özkan, Türkçenin Ses ve Yazım Özellikleri, isimli eserinde “kaynaşma” başlığı altında bu olaya değinir ve şu bilgiyi verir “ünlü birleşmesi biçimindeki kaynaşmalarda

ortaya çıkan ünlü bazen önceki, bazen de sonraki gibi olur” der ve şu örnekleri verir. Ne+asıl>nasıl; Gele+umadım>gelemedim (Özkan, 2001, s. 168). Günay Karaağaç da, Büzüşme ile ilgili olarak ;

“Bir sözde yan yana bulunan iki veya daha çok hecedeki seslerin yahut da yan yana bulunan iki sözden birincisinin son sesi ile ikincisinin ön sesinin birleşip kaynaşması ve dolayısıyla hece sayısının azalması olayıdır. Ayrı hecelerdeki iki ünlünün bir tek ünlüde veya birden çok hecedeki seslerin tek hecede toplanması olayıdır; bu yüzden, hece kaynaşması olarak da bilinir” der (Karaağaç, 2012b, s. 69).

Ne+asıl>**nasıl** sözcüğünü enkliz örnekleri içinde yer vermedik. Bu örnek ünlü kaynaşması (birleşmesi), olayına bir örnek olabilir. Fakat bu sözcük iki ayrı sözcüğün birleşmesinden meydana gelmiştir. Bu sözcük biri ince diğeri kalın ünlülerden oluşması bakımından enkliz tanımına da uymaktadır . U-mak=yeterli olmak, yardımcı fiili Eski Türkçede olumsuzu “u-ma-mak” şeklindedir; kök ünlünün düşmesiyle -ma-mak eki kalmıştır. Eski Anadolu Türkçesinden itibaren ünlü uyumuna uyarak gelmiştir (Banguoğlu, 1986, s. 489). Fakat, Osman Yıldız, Gele+umadım>gelemedim örneğiyle ilgili olarak;

“Her ne kadar müştereken görülen bir fonetik hadise olsa da birleşik kelime örneklerini konuya dair basit ve türemiş (gid-e u-madım>gidemedim) yapıları örneklerinden ayırmak gerekir. Ayrıca birleşiklerdeki ses hadiseleri ile eklerde görülen ses hadiseleri aynı kapsamda düşünülmemelidir. Bu bağlamda u-ma->-(y)AmA-, gibi örnekler, birleşik kelimelerle bir arada verilmemelidir” der (Yıldız, 2015, s. 249).

Bu örnekle ilgili olarak Zeynep Korkmaz da,

“tut-a-ma-, ver-e-me-, anla-y-a-ma-” gibi olumsuz ifadeler şeklen bil-, yardımcı fiilin kaldırılması ile yapılan zarf-fiiller üzerine doğrudan doğruya -ma/-me- olumsuzluk ekinin getirilmesi suretiyle yapılmış görünse de gerçekte ise, -a/-e zarf-fiil ekleri eski bir u- iktidar fiilinin izini taşımaktadır. Aksi hâlde -a/-e- zarf-fiil eki üzerine -ma/-me olumsuzluk ekinin gelmesi mümkün olmaz”

şeklinde fikir beyan eder (Korkmaz, 1995, s. 608). Bu örnek bir fiil ve bir yardımcı fiilden meydana gelen bir birleşik sözcüktür. Türkiye Türkçesinde olumsuzlarda u- yardımcı fiil düşer. gid-e u-madım>gidemedim. Bu örnek de enkliz tanımına uyduğu hâlde enkliz kuralına örnek olarak vermedik.

Türkçede yeni kavramlara, yeni oluş ve kılışlara karşılık gelmek üzere yeni sözcükler oluşturma imkânı çok geniştir. Bu daha çok 1. Türetme: Yaz+lık, sev-da+lı. 2. Birleştirme (Kaynaşma), 3. Kalıplaşma: Göz+de, yaz+ın, kara+ca şeklinde olmaktadır. Çalışmamızın konusunu oluşturan birleşik sözcüklerde ise birleştirme, yeni kavramlara karşılık olacak yeni sözcüklerin yapılışında, bir sözcük ile başka bir sözcüğün tek bir kavrama karşılık olacak şekilde yan yana getirilmesiyle oluşur (Korkmaz, 1995, s. 633). Birleşik sözcüğü oluşturan sözcüklerden biri veya tamamı ya ses yapısı ya da anlam bakımından birer değişme ve dönüşme aşamasından geçerek yeni bir kavrama karşılık olurlar. Bunlarda şekil ve anlam bakımından dönüşmeye dayalı bir kaynaşma söz konusu olduğu için daima bitişik yazılırlar (Korkmaz, 2007, s. 270). Birleşik sözcükler gramer yapıları bakımından, tıpkı kök ve türetme sözlerde olduğu gibi Türkçenin sekiz sözcük sınıfından birinde yer alırlar (Korkmaz, 2007, s. 270).

Çalışmamızda tespit ettiğimiz yirmi sözcüğün türleri şöyledir: **İsim**, altı tanedir (Amca, teyze, uçkur, gömeç, seksen, subaşı); **Sıfat** beş tanedir (kılıbık, yalnız, böyle, öyle, öbür); **Zarf** altı tanedir (birez, şöyle, bildir, nere, negül, yarındası); **Bağlaç** iki tane (oysa, yoksa). **Fiil** bir tane (haydamak). Birleşme sırasında genellikle kaynaşma (ünlü çatışması), ünlü düşmesi, ünlü değişmesi, yuvarlaklaşma, kalınlaşma, incelme gibi ses olaylarının değişik şekil unsurlarının kaynaşıp bir tek sözcük hâline gelmesi biçiminde olmaktadır (Özkan, 2001, s. 247). Ses değişimleri terimi bir dilde sözcüklerin seslerinde meydana gelen genel veya özel, kalıcı veya geçici ses değişimleri olarak anlaşılması gerekir (Gemalmaz, 2010, s. 145).

Enkliz sonucu meydana gelen sözcüklerde bütün ses olayları açık bir şekilde görülmektedir. Enkliz olayında görülen en belirgin özelliklerden biri “en az çaba yasasıdır”. En az çaba yasasının temel özellikleri göz önüne alındığında en az çaba yasasının dillere etkisi daha çok telaffuz zorluğunu giderme şeklinde olmaktadır. En az çaba yasası dillerin iç kanunları temelinde rol oynar, bu kanunların dışına çıkmadan, o dilleri geliştirmeye, güzelleştirmeye ve zenginleştirmeye hizmet eder. En az çaba yasası temelinde meydana gelen, benzeşme olayının ayrı bir türü olan ünlü uyumu kuralı vardır. Bu kural uyarınca sözcükler ya kalın sesli ya da ince sesli şeklini almaktadır (Kudaşev, 2011, s. 328). Enkliz sonucunda birleşen sözcükler ya kalın ya da ince şekline girerek Türkçe’nin büyük ses uyumuna uymaktadır. Büyük ses uyumu dediğimiz kalınlık-incelik uyumu yazılı belgelerle takip edebildiğimiz başlangıçtan bugüne kadar Türkçenin her döneminde çok kuvvetli olarak görülen bir ünlü kuralıdır.

Türkiye Türkçesinde Enkliz Örnekleri

Kalın+İnce>Kalın: Bu başlık altında şu örnekler verilmiştir: Birinci unsuru kalın ünlü veya ünlülerden, ikinci unsur ise ince ünlü veya ünlülerden oluşan sözcükler birleşirken meydana gelen birleşik sözcükteki bütün ünlüler kalınlaşarak büyük ses uyumuna uymaktadır.

Kıl+ibik>**Kılıbık** (Hengirmen, 1997, s. 90; Özkan, 2001, s. 177; Banguoğlu, 1986, s. 82; Eyuboğlu, 2004, s. 404 (Ebük: kuş.); Eyuboğlu, 2004, s. 336).

Yok+ise>**yoksa** (Gülensoy, 2007, s.1164).

Yalın+öz>**yalnız** (Banguoğlu, 1986, s. 82).

Yarın+erte+si>**yarındası** (ertesi gün) (İlhan, 2009, s. 73). “ertesi, ertesi gün”; (Yeni Tarama Sözlüğü, s. 236).

O+ise>**oysa** (Özkan, 2001, s. 246; Yıldız, 2015, s. 234; Ol+er-se>o i-se>oysa “Halbuki” Gülensoy, 2007, s. 643).

Apa+eçe+si>aba+eçe+si> amı eçe+si>**amca** (Gemalmaz, 2010, s.151); aba eçe-si (babanın ağabeyi veya erkek kardeşi); Tekin, 2005, s. 208).

Kalın+İnce>İnce: Bu başlık altında şu örnekler verilmiştir: Birinci sözcüğü kalın, ikinci sözcüğü ince ünlülerden oluşan sözcükler birleşince meydana gelen birleşik sözcükteki bütün ünlüler ince ünlülere dönüşmektedir.

O+bir>**öbür**, Ergin, 2009, s. 71; Özkan, 2001, s. 176; Yıldız, 2015, s. 235; Karaağaç, 2012a, 122).

Tay/tay1+eze+si~tayıza~tayaza>**teyze** (tay/tay1: dayı; eze: büyük kız kardeş, abla); Tekin, 2005, s. 212; Tāy1+ezesi>teyze (tay‘akraba’+eze (~eye~ece) (Gülensoy, 2007, s. 888).

Bu+ile>**böyle**, (Ergin, 2009, s. 71); Akalın, 2015, s. 103; Bu+öyle>**böyle(?)** Demircan, 2001, s. 95; Koç, 1996, s. 594).

O+ile>**öyle**; (Ergin, 2009, s. 276; Eyuboğlu, 2004, s. 539; Koç, 1996, s. 594; Gülensoy, 2007, s. 678; o+öyle>**öyle** Demircan, 2001, s. 95; O+ile+ise>**öyleyse**, Özkan, 2001, s. 247).

Şu+ile>**şöyle**, (Özkan, 2001, s.171; Karaağaç, 2012a, s. 122; Koç, 1996, s. 594; Şu+öyle>**şöyle (?)**; Demircan, 2001, s. 95; Şu<uş+öyle>şöyle, Gülensoy, 2007, s. 848).

İnce+Kalın>Kalın: Bu başlık altında, ince ünlülü bir sözcükle kalın ünlü barındıran bir sözcük birleşince oluşan birleşik sözcükteki bütün ünlüler kalınlaşmaktadır.

Bir+yıldır>**bıldır** (Hengirmen, 1997, s. 90; Gülensoy, 2007, s. 140; Tarama Sözlüğü., s. 260).

İç+kur>**uçkur** (kur ‘kuşak, kemer’) Akalın, 2015, s. 103; Banguoğlu, 1986, s. 82).

Sü+başı>**subaşı** (Banguoğlu, 1986, s. 77).

İnce+Kalın>İnce: Bu başlık altında şu örnekler verilmiştir. Biri ince diğeri kalın ünlülerden oluşan iki sözcük birleşince oluşan yeni birleşik sözcükteki ünlüler ince ünlülere dönüşmektedir.

Bir+az>**birez** (Güven, 2009, s. 136).

Sekiz+on >**seksen** (Ergin, 2009, s. 250; Banguoğlu, 1986, s. 82).

Gömme+aş>**gömeç** (Gülensoy, 2000, s. 328).

Ne+ara>**nere** (hangi yer) (Ergin, 2009, s.71; Özkan, 2001, s. 172).

Negü+ol>**negül** (Nasıl) (Eraslan, 2012, s. 238).

Hay+demek>**haydamak** (Banguoğlu, 1986, s. 82).

Birinci sözcük ünlü ile bitiyorsa ve ikinci sözcük bir ünlü ile başlıyorsa bu durumda ilerleyici benzeşme yoluyla enkliz olayı ortaya çıkmaktadır. Bu birleşik sözcüklerde ünlü birleşmesinden kaynaklanan bir hece kısalması da görülür. Fakat oluşan sözcüğün büyük ses uyumuna uyduğu görülmektedir. Apa+eçe+si>aba+eçe+si>amı eçe+si>amca, Gömme+aş>gömeç, Ne+ara>nere, Negü+ol>negül.

Günay Karaağaç, “O+bir>öbür, bu+ile>böyle, şu+ile>şöyle, o+ile>öyle” örnekler için “seslerden her birinin diğeri etkilediği karşılıklı benzeşme” olarak değerlendirir (Karaağaç, 2012, s. 122). Enkliz olayına örnek gösterdiğimiz sözcüklerde başka ses olayları da görülebilir. Ancak biz sadece enkliz olayı üzerinde durmaya çalıştık.

Türkiye Türkçesi Ağzlarında Enkliz

Türkiye Türkçesi Ağzlarında da birçok enkliz örneği görülmektedir. Hem ağızlarda hem de bazı edebî eserlerde görülen bu gibi örnekleri kalıcı enkliz örneklerinden ayırmak

gerekir. Zira bu enkliz örnekleri bazı yörelerde görülürken diğere yörelerde görülmeyebilir. Bunlar da geçici enkliz örnekleri olarak verebilir.

Hacı+Ali>**Hacalı** (Gülseren, 2000, s. 69).

Yapar+idi>**yaparıdı** (Ergin, 2009, s. 71; Akalın, 2015, s. 103).

Bu+gün>**büğün**=böğün (Ergin, 2009, s. 71; Akalın, 2015, s. 103).

Ne+kadar>**nādar** (Üstüner, 2008, s. 9).

Şu<uş +öt-e> **Şöte** (Halk, şu yan) (Gülensoy, 2007, s. 848).

Ne+has itmek>**nahas itmek**> İyi yapmak (Üstüner, 2008, s. 10).

Ne+tavır>**netevir** (nasıl) (Üstüner, 2008, s. 11).

Sonuç

Enkliz olayına göre birleşik sözcüğü oluşturan sözcüklerden biri veya ikisi ses yapısı veya anlam bakımından bir değişime ve dönüşüme uğramaktadır.

Enkliz olayı sonucunda oluşan birleşik sözcüklerin büyük ses uyumuna uydukları örneklerde görülmektedir.

Enkliz olayında ses bakımından güçlü olan sözcük “önce veya sonra gelmesi önemli değil” diğere sözcüğün ünlüsünü kendisine benzetmektedir.

Enkliz olayında Türkçedeki ünlü uyumunun çok etkili olduğu açıktır.

Birleşik sözcüklerde ünlü uyumu aranmaz kuralı enkliz olayı için geçerli değildir denilebilir.

Bu çalışmamızda ayrıca Enkliz terimine karşılık Türkiye Türkçesi’nde “eğilti” terimini öneriyoruz.

Kaynaklar

Adamovic, M. (2006). Da/de ilgecinin kaynağı. (Almanca’dan çev. Aziz Merhan), *Türk Dergisi*, 650, 175-181.

Akalın, Ş. H. (2015). Türkçe sözcüklerin ses özellikleri. <http://www.akalin.gen.tr/Eklenti/45,turkiyeturkcesisozcuklerinsesozellikleri.pdf?0>

Erişim Tarihi: 24.06.2015.

Almanca-Türkçe sözlük, (2015). <http://translation.babylon.com/german/to-turkish/Enklise/>

Erişim: 03.07.2015.

Ayverdi, İ. (2005). *Misalli büyük Türkçe sözlük*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyat.

Banguoğlu, T. (1986). *Türkçenin grameri*. Ankara: TDK Yay.

Coşkun, V. (2010). *Türkçenin ses bilgisi*. (2. Baskı). İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.

Demircan, Ö. (2001). *Türkçenin ses dizimi*. İstanbul: Der Yay.

Eraslan, K.. (1021). *Eski Uygur Türkçesi grameri*. Ankara: TDK Yay.

Ergin, M. (2009). *Türk dil bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yay.

Eyuboğlu, İ. Z. (2004). *Türk dilinin etimoloji sözlüğü*. İstanbul: Sosyal Yay.

Gemalmaz, E. (2010). Türkçenin fonemler düzeni ve bu fonemler düzeninin işleyişi. *Türkçenin Derin Yapısı*. (haz. Cengiz Alyılmaz - Osman Mert). Ankara: Belen Yayınları.

Gemalmaz, E. (2010). Türkiye Türkçesinde ses olayları: ses olaylarıyla ilgili kurallar. *Türkçenin Derin Yapısı*. (haz. Cengiz Alyılmaz - Osman Mert). Ankara: Belen Yay.

Gülensoy, T. (2000). *Türkçe el kitabı*. Ankara: Akçağ Yay.

Gülensoy, T. (2007). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. Ankara: TDK Yay.

Gülseren, C. (2000). *Malatya ili ağızları*. Ankara: TDK Yay.

Güven, M. (2015). Eski Anadolu Türkçesiyle yazılmış tıp yazmalarındaki Türkçe organ adları üzerine bir inceleme.

http://www.tubar.com.tr/TUBAR%20DOSYA/pdf/2009GUZ/gven_meri_s.109-141.pdf

Erişim Tarihi: 03.07.2015.

Hengirmen, M. (1997). *Türkçe dilbilgisi*. Ankara: Engin Yay.

İlhan, N. (2009). *Eşref b. muhammed haza'inu's-sa'adat (İnceleme-Metin-Dizin Sözlük)*. Malatya: Serhat Yay.

Karaağaç, G. (2012a). *Türkçenin dil bilgisi*. Ankara: Akçağ Yay.

Karaağaç, G. (2012b). *Türkçenin ses bilgisi*. İstanbul: Kesit Yay.

Koç, N. (1996). *Yeni dilbilgisi*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi Yay.

- Korkmaz, Z. (2003). *Türkiye Türkçesi grameri (Şekil Bilgisi)*. Ankara: TDK Yay.
- Korkmaz, Z. (1994). *Türkçede eklerin kullanılış şekilleri ve ek kalıplaşması olayları*. Ankara.
- Korkmaz, Z. (1995). Birleşik kelimeler ve yazılışları üzerine. *Türk Dili Üzerine Araştırmalar, I. Cilt*, Ankara: TDK Yayınları, 632-637.
- Korkmaz, Z. (1995). Türkiye Türkçesinde ‘iktidar’ ve ‘imkân’ gösteren yardımcı fiiller ve gelişmeleri. *Türk Dili Üzerine Araştırmalar, I. Cilt*, Ankara: TDK Yay. 607-619.
- Korkmaz, Z. (2007). Türkiye Türkçesinde benzetme yoluyla kurulan birleşik kelimeler üzerine. *Türk Dili Üzerine Araştırmalar, III. Cilt*, Ankara: TDK Yay., 269-276.
- Kudaşev, G. X. (2011). Tatar Türkçesinde fonetik ve morfolojik değişiklikler. (çev. Ercan Alkaya). *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 6(1)*, 323-359.
- Öskan, M. (2001). *Türkçenin ses ve yazım özellikleri*. İstanbul: Filiz Yay.
- TDK (1983). *Yeni tarama sözlüğü*. Ankara: TDK Yay.
- TDK (1993). *Almanca –Türkçe sözlük-1*. Ankara: TDK Yay.
- TDK (2005). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK Yay.
- TDK (2005). *Yazım kılavuzu*. Ankara: TDK Yay.
- Tekin, T. (2005). Amca ve teyze kelimeleri hakkında. *Makaleler 3*, (haz. Emine Yılmaz-Demir), Ankara: Grafiker Yay., 201-212.
- Uniersal Leksikon: http://universal_lexikon.deacademic.com/75986/Enklise (02.05.2016).
- Üstüner, A. (2008). Türkiye Türkçesi ağızlarında ‘ne’ sözcüğü ile oluşmuş birleşik sözcükler. *Türkçesi Ağız Araştırmaları Çalıştayı, 25 – 30 Mart 2008*, Harran Üniversitesi – Şanlıurfa. 1-20.
- Yıldız, O. (2015). Birleşik kelimelerde görülen fonetik hadiseler, terimleri, tanımları ve örneklerinin tasnifi üzerine. *Turkish Studies, 10(8)*, 231-252.